

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
ZADAŃ Z ZAKRESU WSPIERANIA
RODZINY
I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ
ZA 2016r.**

Choroszcz 2017

- I. Zakres przedmiotowy oraz założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.**

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych od 1 stycznia 2012r. spoczywa na samorządzie gminnym. Tego dnia weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r., poz. 135 z późn. zm.) określająca:

- zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków,
- zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Założeniem podstawowym Ustawy jest stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jeśli ma ona trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Chodzi o zapewnienie pomocy, która wyeliminuje konieczność zabrania dziecka rodzinie lub w szczególnych sytuacjach, szybki powrót dziecka do rodziny po okresowym pobycie poza nią.

Kierując się tą ideą, w przepisach Ustawy duży nacisk położono na działania profilaktyczne, wspomagające rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu i zapobiegające powstawaniu patologii.

Profilaktyka rodzinna będzie realizowana przede wszystkim przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Pomoc będzie skierowana głównie do rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem.

Uregulowania prawne ww. ustawy mają za zadanie zapewnić efektywne sposoby wspierania rodziny w wychowaniu dzieci poprzez zapewnienie im pobytu w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych). Placówki te mają organizować dzieciom czas wolny i pomagać w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami.

Istotne znaczenie ma także praca z rodziną, która decyduje o psychicznym i intelektualnym rozwoju dziecka, o jego poczuciu własnej wartości i bezpieczeństwie emocjonalnym. Praca ta powinna być prowadzona m.in. w formie wsparcia asystenta rodziny, specjalistycznego poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców.

II. Zadania gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania własne gminy z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej ujęte zostały w art. 176 przedmiotowej ustawy:

Do zadań własnych gminy należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

- b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. finansowanie:
- a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,
5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3,
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy,
8. przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8”.

Ponadto ustawodawca określił zakres przedmiotowy wsparcia, jakiego należy udzielić rodzinie doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Mówi o tym art. 8 ustawy:

1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:
 - a) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
 - b) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
 - c) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
 - d) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
 - e) pomocy w integracji rodziny,
 - f) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
 - g) dążeniu do reintegracji rodziny.
2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:
 - a) pracy z rodziną,
 - b) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Formy pracy, jakie mogą być prowadzone w stosunku do rodziny doświadczającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych ujęte zostały w art. 10 ust. 3 ustawy:

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

1. konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
2. terapii i mediacji,
3. usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
4. pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
5. organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

III. Realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Realizacja zadań własnych gminy dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej została zawarta w statucie Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Choroszczy – Uchwała Nr VIII/96/2012 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 22 lutego

2012r. w sprawie nadania Statutu Miejsko – Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Choroszczy z późniejszą zmianą, tj. Uchwałą Nr XV/152/2016 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 15 kwietnia 2016r. w sprawie zmiany Statutu Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Choroszczy. Są to:

a) opracowanie i realizacja 3 – letniego gminnego programu wspierania rodziny:

3 – letni gminny program wspierania rodziny przyjęto do realizacji na podstawie Uchwały Nr XIX/192/2016 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 30 września 2016r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Choroszcz na lata 2016 – 2018. Program zawiera diagnozę demograficzną i społeczną rodzin z Gminy Choroszcz wraz z analizą SWOT. Program określa cele główne i szczegółowe, działania, okres, realizatorów, wskaźniki i źródło finansowania. W założeniu realizatorami programu jest MGOPS, Urząd Miejski w Choroszczy, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe – np. Stacja Opieki Caritas Archidiecezji Białostockiej, która prowadzi pomoc rodzinom w formie rzeczowej (wydawanie żywności oraz prowadzenie punktu wydawania odzieży używanej). Dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Rodzinie „Droga” w Białymstoku do wielu lat każdego roku ok. 10 dzieci wyjeżdża na wypoczynek letni do Jastarni. W 2016r. Gmina Choroszcz wydatkowała na ten cel kwotę w wysokości 6.000 zł w ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na terenie Gminy Choroszcz na rok 2016. W ramach współpracy z Stowarzyszeniem Forum Inicjatyw Gminnych w Choroszczy realizowany jest Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Najbardziej Potrzebującym (FEAD). W Podprogramie 2016 r. z pomocy żywnościowej korzystają 143 rodziny.

b) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

- Gmina w miarę potrzeb i swych możliwości tworzy i rozwija system opieki nad dzieckiem, tj. zapewnia rodzinie przeżywającej trudności wsparcie przez asystenta rodziny. W 2016r. asystent rodziny swoim wsparciem i pracą objął 11 rodzin. Rodziny mają możliwość skorzystania w Ośrodku Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku z pomocy prawnej i psychologicznej – z tej formy pomocy skorzystało ogółem 6 osób:
 - z poradnictwa psychologicznego – 2 osoby – 5 porad,
 - z poradnictwa prawnego – 3 osoby – 5 konsultacji,
 - z poradnictwa konsultanta ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 2 osoby – 2 konsultacje
- od 1 stycznia 2016 roku w Choroszczy działa Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej. W 2016r. Punkt prowadzony był przez fundację „SPE SALVI” (organizację pozarządową wyłonioną w otwartym konkursie ofert) i pomoc prawna udzielana tam jest przez adwokatów. Punkt zlokalizowany jest w Choroszczy przy ul. H. Sienkiewicza 42. Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:
 - a) poinformowanie osoby uprawnionej o obowiązującym stanie prawnym, o przysługujących jej uprawnieniach lub o spoczywających na niej obowiązkach, lub
 - b) wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego, lub
 - c) udzielenie pomocy w sporządzeniu projektu pisma w sprawach, o których mowa w pkt 1 i 2 z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu

przygotowawczym lub sadowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowo – administracyjnym, lub

- d) sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowo – administracyjnym,
- wsparciem w pełnieniu prawidłowej funkcji opiekuńczo – wychowawczej dla rodzin są również szkoły, a w szczególności pedagodzy szkolni i wychowawcy (porady i konsultacji).

W szkołach podstawowych udzielana jest pomoc psychologiczno – pedagogiczna przez pedagoga szkolnego stosownie do zaistniałych potrzeb:

- a) na terenie gminy w szkołach jest zatrudnionych 3 pedagogów,
- b) rodzice uzyskują wsparcie nauczycieli, specjalistów, pedagogów w zakresie nauczania i wsparcia wychowawczego,
- c) wychowawca klasy jest koordynatorem udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej i wsparcia ucznia z problemami, zwołuje zespół nauczycieli i specjalistów, aby wspólnie analizować sytuację dziecka i podejmować wspólne działania w porozumieniu z rodzicami ucznia,
- d) asystent rodziny pracujący z rodzinami i dziećmi na bieżąco kontaktuje się z wychowawcami, nauczycielami przedmiotów, specjalistami i pedagogami monitorując postępy uczniów i mobilizując rodziców do właściwego zaspakajania różnorodnych potrzeb dzieci,
- e) dzieci wymagające wsparcia emocjonalnego, zainteresowania, porady uzyskują je w trakcie rozmów wspierających z pedagogiem, pogadek i warsztatów prowadzonych w grupach i klasach. Monitorowane jest poczucie bezpieczeństwa uczniów, sytuacje problemowe rozwiązywane są na bieżąco. Praca wychowawcza jest prowadzona w kierunku poznania i dowartościowania każdego dziecka, poznania jego mocnych stron, wykorzystania potencjału i pomocy w rozwoju osobistym,
- f) uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych otrzymują specjalistyczną pomoc psychologiczno – pedagogiczną stosownie do niepełnosprawności w formie zajęć rewalidacyjnych i dostosowania do potrzeb warunków nauki. Uczniowie diagnozowani w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej z zaleceniami do pracy korekcyjno – kompensacyjnej, socjoterapeutycznej są objęci terapią (40 uczniów).
- g) w zakresie wsparcia materialnego uczniowie korzystają z obiadów opłacanych przez MGOPS, uczestniczą w różnych formach wypoczynku letniego takich jak kolonie oraz turnusy terapeutyczne w Jastarni dla dzieci z rodzin problemowych we współpracy z Caritas i Stowarzyszeniem „Droga”.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choroszczy w 2016r. objął wsparciem (świadczeniami bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę i źródło finansowania) **354 rodzin, tj. 947 osób w tych rodzinach.**

Z danych będących w posiadaniu Ośrodka wynika, iż spośród 354 rodzin objętych systemem pomocy społecznej w 117 rodzinach wychowywały się dzieci do 18 roku życia, a wśród nich:

Rodziny z dziećmi ogółem		117
O liczbie dzieci	1	27
	2	42
	3	31
	4	5

	5	8
	6	1
	7 i więcej	3
Rodziny niepełne ogółem		66
<u>O liczbie dzieci</u>	1	30
	2	22
	3	10
	4 i więcej	4

Do głównych dysfunkcji rodzin objętych w 2016r. wsparciem systemu pomocy społecznej zaliczyć należy:

Problem	Liczba rodzin
Ubóstwo	154
Bezrobocie	163
Niepełnosprawność	147
Długotrwała lub ciężka choroba	120
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	85
Alkoholizm	31
Wielodzietność	37

Powyższa statystyka daje możliwość dokonania oceny sytuacji rodzin funkcjonujących na terenie gminy i objętych systemem pomocy społecznej, zarówno tych, które mają trudności w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych, jak i tych, które z uwagi na doświadczane przez siebie problemy (tj. uzależnienia, niepełnosprawność, długotrwała choroba) są zagrożone tego rodzaju niewydolnością.

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci

Na terenie gminy nie działają placówki wsparcia dziennego rozumianego zgodnie z art. 18 i 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże wsparcie dzieci jest możliwe poprzez uczestnictwo:

- w zajęciach w świetlicy opiekuńczo – wychowawczej „Wesoły Sportowiec” w Choroszczy – na zajęcia uczęszcza 17 dzieci,
- w zajęciach w świetlicy artystycznej działającej przy Szkole Podstawowej w Złotorii – na zajęcia uczęszcza 16 dzieci,
- w zajęciach sportowych przy Szkole Podstawowej w Kruszewie – na zajęcia uczęszcza 19 dzieci.

d) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

W sytuacji, gdy rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta zostaje im ograniczona, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną.

Zgodnie z art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Do ww. wydatków zalicza się: świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka, świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki.

W pieczy zastępczej z terenu gminy w 2016r. przebywało 5 dzieci, za które, zgodnie z zapisami ustawy, naliczono odpłatność w wysokości:

Rodzaj wsparcia, placówka	Liczba dzieci	Koszty poniesione przez gminę w 2016 r.
rodzina zastępcza	1	3.900 zł.
Dom Dziecka Nr 1 funkcjonujący w ramach Centrum Administracyjnego Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Krasnem	3	22.397 zł.
Dom Dziecka w Supraślu	1	6.502 zł.

Potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny:

- zapewnienie środków finansowych na dalsze zatrudnienie asystenta rodziny,
- zabezpieczenie środków finansowych z przeznaczeniem na utrzymanie dzieci przebywających w pieczy oraz dodatkową rezerwę w związku z możliwością wystąpienia sytuacji umieszczenia kolejnego dziecka,
- utworzenie przez gminę placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 18 i 24 ustawy.